

**Ali Nihani'nin Manzum
Hacı Bektaş-ı Veli
Velayetnamesi**
(İnceleme-Metin-Sadeleştirme-Dizin)

Yazar
Sedat Kardeş

ISBN: 978-605-2233-01-6

1. Baskı
Şubat, 2018 / Ankara
100 Adet

Grafiker®
Yayınları
Yayın No: 266
Web: grafikeryayin.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

Grafiker®
Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
1. Cadde 1396. Sokak No: 6
06520 (Oğuzlar Mahallesi)
Balgat-ANKARA
Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx
Faks : 0 312. 284 37 27
E-mail : grafiker@grafiker.com.tr
Web : grafiker.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	7
KISALTMALAR.....	9
TABLolar DİZİNİ.....	10

GİRİŞ

I. VELAYETNAME/VİLAYETNAME.....	11
II. VELAYETNAMENİN DİĞER YAKIN EDEBÎ TÜRLERLE İLİŞKİSİ.....	12
A. Menakıpname.....	13
B. Tezkiretü'l-Evliya.....	14
C. Kıyasü'l-Enbiya.....	15
D. Siyer/Sire/Siret/Megazi.....	15
E. Gazavatname/Gazaname/Vekayiname.....	15
III. TÜRK EDEBİYATINDA VELAYETNAMELER VE MENAKIPNAMELER.....	16
A. Hacı Bektaş-ı Veli Velayetnamesi.....	17
1. Hacı Bektaş-ı Veli [d. 606 (1209-1210(?)-ö. 669 (1270-1271(?))].	19
2. Hacı Bektaş-ı Veli'nin Eserleri.....	22
a. Makalat.....	23
b. Şerh-i Besmele (Besmele Tefsiri).....	24
c. Fatıha Tefsiri.....	25
ç. Şathiyye.....	25
d. Makalat-ı Gaybiyye ve Kelimat-ı Ayniyye.....	25
e. Hadis-i Erbain Şerhi.....	26
f. Emanet-i Hazret-i Pir (Hacı Bektaş-ı Veli'nin Nasihatleri).....	26
g. Kitabü'l-Fevaid.....	26
ğ. Üssü'l-Hakika.....	27
h. Hurdename.....	27

B. Otman Baba Velayetnamesi.....	28
C. Demir Baba Velayetnamesi.....	29
Ç. Abdal Musa Velayetnamesi.....	29
D. Kaygusuz Abdal Menakıpnamesi.....	30
E. Veli Baba Menakıpnamesi.....	31
F. Sultan Şucaeddin Velayetnamesi.....	31
G. Piri Baba Velayetnamesi.....	32
Ğ. Koyun Baba Velayetnamesi.....	33
H. Seyyid Ali Sultan Velayetnamesi.....	34
I. Hacım Sultan Velayetnamesi.....	34
İ. Seyyid Kalender Veli Velayetnamesi.....	35
J. Seyyid Mehmed Abdal Velayetnamesi.....	36
K. Seyyid Hacı Ali Turabi Veli Velayetnamesi.....	36
L. Menakıb-ı Mevlana.....	37
M. Akhisarlı Şeyh İsa Menakıpnamesi.....	37
N. Menakıb-ı Akşemseddin.....	37
O. Menakıb-ı Şeyh Bedreddin Sultan.....	38
Ö. Menakıb-ı Şeyh San'an (San'anî) Sultan.....	39
4 P. Menakıb-ı Eşrefzade.....	39
R. Menakıb-ı Hünerveran.....	40
S. Hallac-ı Mansur Menakıpnamesi (Mansurname).....	41
Ş. Menakıb-ı Veliyyatü'n-Nisa (Kadın Evliya Menkıbeleri).....	41
T. Ahmed Ziyaeddin Gümüşhanevî Menkıbeleri.....	42
U. Menakıb-ı Seyyid Ali Semerkandî.....	42
Ü. Menakıb-ı Şeyh Evhadü'd-din-i Kirmanî.....	43
V. Menakıb-ı Abdülkadir Geylanî (Behcetü'l-Esrar).....	44
Y. Tacü'l-Arifin Es-Seyyid Ebu'l-Vefa Menakıpnamesi.....	44
Z. Regayibü'l Menakıb (Sadreddin Konevî'nin Menkıbeleri).....	45
X. Bayramiye Tarikatı Menakıbı.....	45

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞAİRİN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

1.1. ALİ NİHANÎ (d. 1838?-ö. 1909).....	47
1.1.1. Hayatı.....	47
1.1.2. Sanatı.....	53
1.1.3. Eserleri.....	54

İKİNCİ BÖLÜM İNCELEME

2.1. MANZUM HACI BEKTAŞ-I VELİ VELAYETNAMESİ	57
2.1.1. Şekil Özellikleri.....	59
2.1.1.1. Nazım Biçimi ve Diğer Nazım Şekilleri.....	59
2.1.1.2. Vezin ve Vezinlerin Uygulanışı.....	61
2.1.1.3. Kafiye ve Redif.....	64
2.1.2. Dil ve Üslup.....	68
2.1.3.1. Vecizeler.....	76
2.1.3.2. Atasözleri ve Deyimler.....	77
2.1.3.3. İktibaslar.....	78
2.1.3. Muhteva Özellikleri.....	86
2.1.3.1. Bektaşî Tekkelerinin Kapatılması ve Bektaşîliğin Yasaklı Yılları.....	86
2.1.3.2. Eserin İçeriği ve Diğer Velayetnamelerle Benzerlik ve Farklılıklar.....	88
2.1.3.3. Hacı Bektaş-ı Veli-Ahmed Yesevî.....	96
2.1.3.4. Hacı Bektaş-ı Veli-Yunus Emre.....	104
2.1.3.5. Hacı Bektaş-ı Veli-Mevlana Celaleddin Rumî.....	106
2.1.3.6. Hacı Bektaş-ı Veli-Ahi Evran.....	109
2.1.3.7. Hacı Bektaş-ı Veli-Molla Sadeddin (Said Emre).....	111

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM METİN VE SADELEŞTİRME

3.1. NÜSHA TAVSİFİ	115
3.1.1. M1 Nüshası.....	115
3.1.2. M2 Nüshası.....	116
3.1.3. M3 Nüshası.....	117
3.1.4. O1 Nüshası.....	117
3.2. METİN NEŞRİNDE TAKİP EDİLEN YOL	118
3.3. METİN VE SADELEŞTİRME	122
SONUÇ	559
KAYNAKLAR	561
DİZİN	573
EKLER	581
ÖZGEÇMİŞ	587

ÖN SÖZ

Bu eser, 2016 yılında doktora tezi olarak hazırlayıp savunduğumuz “*Ali Nihani’nin Manzum Hacı Bektaş-ı Veli Velayetnamesi*” başlıklı tezimizin yeniden gözden geçirilip kimi değişiklikler yapılmış halidir. Çalışma, ana hatlarıyla, Velayetname türü ve bu türün yakın diğer edebi türler arasındaki yeri, Türk edebiyatında velayetname ve menakıpname adıyla yazılan eserler, Hacı Bektaş-ı Veli ve ona atfedilen eserler, Ali Nihani’nin hayatı sanatı ve eserleri, onun manzum Velayetname’sinin Transkripsiyonlu metni ile metnin sadeleştirilmiş hali ve bu eserin şekil ve muhteva açısından incelenmesinden meydana gelmiştir.

Çalışmanın öncelikli amacı, daha önce metni üzerinde çalışma yapılmamış olan Ali Nihani’ye ait manzum Hacı Bektaş-ı Veli Velayetnamesi’ni Latin harflerine aktararak, elde edilen metni sadeleştirip araştırmacı ve okurlarla buluşturmaktır. İkinci amaç ise, oluşturulan metinden hareketle Velayetname türünün özellikleri tespit edilerek Hacı Bektaş-ı Veli ve onun öğretisinin tarihi seyri içindeki gelişim ve değişimi hakkında tespitlerde bulunmaktır.

Bu amaç doğrultusunda ilk olarak çalışmanın temelini oluşturan esere ait dört farklı nüsha tespit edildi. Bunlardan üçü Ankara Milli Kütüphanede bir tanesi de İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Yazmaları arasında yer almaktadır. Milli Kütüphanede bulunan nüshaların iki tanesi müellif nüshasıdır. Bu müellif nüshalarından kronolojik olarak daha sonra kaleme alınan metin oluşturulurken esas alındı. Söz konusu yazma eser Latin harflerine aktararak, eseri daha anlaşılır kılmak adına Latin harfli metinden hareketle metnin sadeleştirilmesi yapıldı. Oluşturulan metin ve mevcut kaynaklardan hareketle yazarın biyografisi hakkında bilgi toplandı. Ayrıca şair hakkında daha sağlıklı bilgiler elde etmek amacıyla Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde yer alan Ali Nihani ile ilgili vesikalara da ulaşılarak söz konusu belgelerden yararlanıldı.

Giriş ve üç ayrı bölümden meydana gelen çalışmanın giriş kısmında velayetname türü, diğer edebi türlerle olan ilişkisi, türün tarihi gelişimi, Velayetname türüne örnek teşkil eden eserler ve Hacı Bektaş-ı Veli ile ona atfedilen eserler üzerinde duruldu. Çalışmanın birinci bölümünde Ali Nihani’in hayatı sanatı ve eserleri ile ilgili bilgiler verildi.

İnceleme başlıklı ikinci bölümde eser şekil ve muhteva açısından çeşitli değerlendirmelere tabi tutuldu. Bu bölümde eseri geniş bir incelemeye tabi tutmak yerine,

eserin muhteva açısından ön plana çıkan özelliklerinin ele alınması tercih edildi. Bu amaçla, eserin yazıldığı yüzyıldaki önemli tarihi gelişmelere değinildikten sonra bu olayların esere yansımaları tartışıldı ve eserin Bektaşî geleneği içerisindeki yeri üzerinde duruldu. Daha sonra diğer Velayetnameler ile karşılaştırmalar yapılarak, Hacı Bektaş-ı Velî ile edebiyat sahasında öne çıkan isimler arasındaki ilişkiye dair bilgiler verildi.

Üçüncü bölümde yazma esere ait nüsha özellikleri ve tavsifi üzerinde durulduktan sonra metin neşrinde izlenen yol hakkında bilgiler verildi. Daha sonra Velayetnameye ait metin transkribe edilerek, elde edilen metin sadeleştirildi.

Yukarıda ana hatları verilen çalışma, adı geçen eser ve şairi hakkında bazı tespitler içeren bir sonuç bölümüyle neticelendirildi. Çalışmanın sonuna, metinde geçen özel adlar, yer adları ve eser isimlerinin yer aldığı “Dizin” ve “Ekler” bölümü eklenerek çalışma tamamlandı.

Son olarak, bu çalışmanın hazırlanış sürecinde ve çalışma boyunca destek, bilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Selami Ece başta olmak üzere, zaman zaman görüşlerine başvurduğum kıymetli hocam Prof. Dr. Veyis Değirmençay’a, çalışmanın her aşamasında tecrübe ve fikirlerinden istifade ettiğim Yrd. Doç. Dr. Ahmet Topal’a, metinde yer alan Arapça ifadelerin okunup anlamlandırılmasında yardım ve bilgisini esirgemeyen Okt. Mehmet Suat Demir’e şükran duygularımı burada ifade etmeyi bir borç bilirim.